

MAKTABGACHA YOSHDAGI
BOLALARDA SHAXSIY IJOD YARATISH VA
IJODIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHNING
AHAMIYATI

*Quramboyeva Oqiljon Jonibek qizi,
Urganch davlat pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti*

*“Maktabgacha ta’lim metodikasi” kafedrası
Maktabgacha ta’lim yo‘nalishi talabasi*

THE IMPORTANCE OF CREATING
PERSONAL CREATIVITY AND DEVELOPING
CREATIVE THINKING IN PRESCHOOL
CHILDREN

*Quramboeva Oqiljon Jonibek kizi,
Urgench State Pedagogical Institute
Student of the preschool educational direction of the
pedagogical faculty*

ЗНАЧЕНИЕ ЛИЧНОСТНОГО ТВОРЧЕСТВА И
РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ
ДОШКОЛЬНИКОВ

*Курамбаева Окилжон Джонибек кизи,
Ургенчский государственный педагогический
институт
Педагогический факультет,
Направление: дошкольное образование, студент*

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning kreativligini oshirish, shaxsiy ijodkorlikni rivojlantirish uchun samarali, tahliliy fikrlashning olti quroli va ijodiy fikrlashini rivojlantirishning ilg‘or usullari haqida fikr yuritilgan

Kalit so‘zlar: kreativlik, shaxsiy ijod, E.P. Torrens, mashg‘ulot, tahliliy fikrlashning olti quroli, talqin, tahlil, mantiqiy va dalil asosida fikrlash, baholash, tushuntirish, imkoniyat chegarasini bilish, kompetentlik, tayanch kompetensiyalar.

Abstract. This article discusses the six tools of effective, analytical thinking and advanced methods of developing creative thinking to increase the creativity of preschool children and develop personal creativity

Key words: creativity, personal creativity, E.P. Torrens, training, six tools of analytical thinking, interpretation, analysis, logical and evidence-based thinking, evaluation, explanation, knowing the limits of possibility, competence, basic competencies

Аннотация. В данной статье рассматриваются шесть инструментов эффективного, аналитического мышления и передовые методы развития творческого мышления для повышения творческих способностей дошкольников и развития личностного творчества

Ключевые слова: креативность, личностное творчество, Э.П. Торренс, обучение, шесть инструментов аналитического мышления, интерпретация, анализ, логическое и доказательное мышление, оценка, объяснение, знание границ возможностей, компетентность, базовые компетенции.

[https://orcid.org/
0009-0005-7148-967](https://orcid.org/0009-0005-7148-967)

E-mail:
[oqiljonquramboeva4
@gmail.com](mailto:oqiljonquramboeva4@gmail.com)

KIRISH. So‘nggi yillarda yetakchi xorijiy mamlakatlarning ta‘lim tizimida o‘qituvchi, pedagoglar va talabalar, o‘quvchilar, maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativlik sifatlari shakllantirish hamda ijodiy fikrlash bilim ko‘nikmalarini rivojlantirish alohida jiddiy e‘tibor qaratilmoqda. Hozir biz maktabgacha yoshdagi bolalarni aynan yuqoridagi sifatlarini rivojlantirish haqida fikr yurutamiz. Shaxsda kreativlik sifatlarini rivojlantirish, shaxsiy ijod yaratish va ijodiy fikrlashning shakllanish jarayonining umumiy mohiyatini to‘laqonli anglash uchun dastlab “kreativlik” tushunchasi-ning ma‘nosini tushunib olish talab etiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA. E.P.Torrens fikricha “kreativlik” tushunchasi negizida quyidagilar yoritiladi:

- Muammoni yoki ilmiy farazlarini ilgari surish;
- Farazni tekshirish va o‘zgartirish;
- Qaror natijalarini shakllantirish asosida muammoni aniqlash;

Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida kreativ fikrlashni rivojlantirishning ahamiyati faqatgina rasm chizish yoki biror bir narsa yasash bilan cheklanmaydi. Maktabgacha ta‘lim tashkiloti bolalar uchun o‘z qobiliyat va ko‘nikmalarini, shu jumladan ijodiy talantlarini kashf etishda muhim ahamiyatga ega. Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida maktabgacha yoshdagi bolalarning motivatsiyasi va qiziqishini oshirish uchun, barcha bolalarning ijodiy salohiyati va shijoatini hisobga oluvchi mashg‘ulotning yangi shakllarini yo‘lga qo‘yish zarur. Bu ayniqsa mashg‘ulot jarayoniga unchalik qiziqish bildirmayotgan o‘quvchilarga yordam berishi mumkin va ular o‘z fikrini ayta olishiga, liderlik salohiyatini oshirishiga xizmat qiladi.

NATIJALAR. Shaxsiy ijodkorlikni rivojlantirish uchun samarali, tahliliy fikrlashning olti quroli. Shaxsiy ijodkorlikni rivojlantirishda tahliliy fikrlashga aloqador tafakkur qurollarining soni faqat oltita emas, aslida ancha ko‘p. Lekin biz eng muhimlarini tanlab olib quyida ularni e‘tiboringizga havola qilamiz.

1-qurol: Talqin. Talqin deganda taqdim etilgan axborotni to‘g‘ri tushunib, uni boshqalarga to‘g‘ri yetkazib bera olish qobiliyati tushuniladi. Masalan, maktabgacha talim tashkiloti tarbiyachisi yangicha bilimlar va jamiyat hayotiga oid ma‘lumotlarni to‘g‘ri anglab, maktabgacha yoshdagi bolalar tushunadigan uslubda tushuntirib bera olishidir.

2-qurol: Tahlil. Tahlil deb turli qismlardan iborat axborotni jamlab, ularning xulosasini tushunishga aytiladi. Masalan, maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida turli mashg‘ulotlar tashkil qilinadi. Mashg‘ulot - bu pedagogning bolalarni kerakli bilim va malakalardan frontal holda xabardor qilishidir. Shundan kelib chiqib izohlasak, tarbiyachi bolalarga kerakli bilim ko‘nikma va malakalarni jamlab berishidir.

3-qurol: Mantiqiy va dalil asosida fikrlash. Mantiqiy va dalil asosida fikrlash mavjud muammolar asosida to‘g‘ri xulosa yoki natijaga erishish uchun yana nimalar lozim bo‘lishini anglash qobiliyatidir. Masalan, tarbiyachi o‘tkazgan mashg‘ulotlarni bolalar to‘laqonli tushunib, chuqur xulosaga kelishlari uchun mashg‘ulotda olgan bilimlarini beshta faollik markazlarida mustahkamlashlari lozim bo‘ladi.

4-qurol: Baholash. Taqdim etilayotgan ma‘lumotlarning to‘g‘riligini aniqlash uchun shu axborotni yetkazayotgan shaxsning tajribasi, fikri va qarorining qanchalik xolisligini to‘g‘ri baholay olish kerak. Masalan, tarbiyachi maktabgacha yoshdagi bolalarga bilim berish bilan birgalikda biror bir mehnat jarayoni yoki ish faoliyat jarayonini sifati, unga sarflangan vaqtini, ahamiyatini hisobga olib o‘zining yoki boshqalarning mehnatini to‘g‘ri baholay olishga o‘rgatish muhim ahamiyat kasb etadi.

5-qurol: Tushuntirish. Ma‘lumotlarni yetkazishni, balki qo‘shimcha ma‘lumotlar orqali tushuntirishni ham bilish kerak bo‘ladi. Masalan, tarbiyachi bolalar guruhiga mashg‘ulot o‘tkazish jarayonida bolalarda turli xil savollar tug‘ilishi tabiiy hol sanaladi. Bolalar tomonidan berilgan savollarga tarbiyachi o‘z kompetensiyalaridan foydalanib javob bersa, maktabgacha

yoshdagi bolalar barcha mashgʻulotda faollik koʻrsatadilar va ularning tayanch kompetensiyalari hamda rivojlanish sohalari kompetensiyalari rivojlanadi.

6-qurol: Imkoniyat chegarasini bilish. Biror ishni amalga oshirishda inson oʻzining imkoniyatlari chegarasini hisobga olishi zarur. Masalan maktabgacha taʼlim tashkiloti tarbiyachilari maktabgacha yoshdagi bolalar yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda tashlil qilishi lozim.

MUHOKAMA

Yuqorida maktabgacha yoshdagi bolalarning kompetensiyalari haqida fikr yuritgan edik. Endi bu tushunchalarning mohiyatiga yoritib oʻtamiz.

“Kompetentlik” tushunchasi taʼlim sohasiga psixologik izlanishlar natijasida kirib kelgan. Shu sababli kompetentlik noanʼanaviy vaziyatlar, kutilmagan hollarda insonning oʻzini qanday tutishi, muloqotga kirishishi, raqiblar bilan oʻzaro munosabatlarda yangi yoʻl tutishi, noaniq vazifalarni bajarishda, ziddiyatlarga toʻla maʼlumotlardan foydalanishda, izchil rivojlanib boruvchi va murakkab jarayonlarda harakatlanish rejasiga egalikni anglatadi [2].

Maktabgacha yoshdagi (6-7 yosh) bolaning tayanch kopetensiyalari:

Kommunikativ kompetensiya

Ijtimoiy kompetensiya

Shaxsiy kompetensiya (“Men” konsepsiyasini yaratish).

Bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalari:

- jismoniy rivojlanish va sogʻlom turmush tarzining shakllanishi
- ijtimoiy-hissiy rivojlanish

- nutq, muloqot, oʻqish va yozish malakalari
- bilish jarayonining rivojlanishi
- ijodiy rivojlanish.

XULOSA

Maktabgacha yoshdagi bolalarni kreativlik sifatlarini oshirish, ijodiy fikrlashga chorlash natijasida, ulardagi barcha qobiliyatlar namoyon boʻlishiga va jamiyatga kerakli bilimli, salohiyatli, lider, yangiliklar hamda innovatsion gʻoyalar yaratuvchi yetuk barkamol shaxslar tarbiyalanishiga erishiladi. Masalan bir yogʻochni tasavvur qilaylik, unga qarab nima koʻrayotganligi soʻralganda kimdir yogʻoch koʻrayotganini, kimdir koplak tish kovlagichlar koʻrayotganini aytadi. Aynan shu nuqtadan boshlab yogʻochga boʻlgan fikr va munosabat oʻzgaradi. Bu har bir insonning individual xususiyati va turlicha fikrlashidan kelib chiqib tavsiflanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. I. S. Xotamov, M. K. Olimov, G. R. Madrahimova, I. S. Foziljonov. Kreativ fikrlash (oʻquv qoʻllanma). Toshkent “Innovatsiya-Ziyo”- 2022.
2. Oʻzbekiston Respublikasi Maktabgacha taʼlim tashkilotlari uchun “Ilk qadam” davlat oʻquv dasturi. Takomillashtirilgan ikkinchi nashr, Toshkent - 2022.
3. Quchqorova Nargiza Mamajonovna. Pedagogik kasbiy kompetentligi va kreativlik (darslik) Bookmany print, Toshkent - 2022.
4. Quchqorova Nargiza Mamajonovna. Pedagogik kasbiy kompetentligi va kreativlik “Nodirabegim” nashriyoti, Toshkent – 2021.

